

Täysistunto

Tiistai 12.11.2024 klo 14.00—19.52

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain 22 §:n ja 70 §:n 2 momentin 5 kohdan kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 111/2024 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 5/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Eloranta.

Keskustelu

19.07 **Eeva-Johanna Eloranta sd:** Arvoisa puhemies! Nyt keskustelussa oleva esitys paikallisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta luopumisesta herättää huolta siitä, millaista viestiä se välittää varhaiskasvatuksen arvosta ja tavoitteista. Varhaiskasvatus on suomalaisen koulutusjärjestelmän perusta, koulutuspolun alku, joka ansaitsee vakaan ja pitkäjänteisen suunnittelun.

Paikallisesti laadittavat varhaiskasvatussuunnitelmat ovat keskeinen työkalu tämän tavoitteen saavuttamisessa, sillä ne mahdollistavat sekä kansallisten että paikallisten erityispiirteiden ja -tarpeiden huomioimisen päivittäisessä työssä varhaiskasvatusyksiköissä. Kuten valiokunnan kuulemat asiantuntijat ovat todenneet, suunnitelmien avulla varmistetaan, että varhaiskasvatuksen pedagogiset tavoitteet konkretisoituvat käytännön tasolla. Kun velvoite laatia paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma poistetaan, syntyy riski, että tämän laadukkaan suunnittelun merkitys hämärtyy ja lasten oikeus yhdenvertaiseen varhaiskasvatukseen heikkenee. Ilman paikallista suunnitelmaa päiväkodin johtajille jää suuri vastuu ja työkuorma siitä, miten kansalliset tavoitteet ja toimintamallit jalkautuvat paikallisesti ilman, että koko varhaiskasvatusyksikkö osallistetaan, myös lapset ja vanhemmat mukaan lukien. Laadintavelvoitteen poistaminen jättää järjestäjille ja palveluntuottajille mahdollisuuden olla laatimatta paikallista suunnitelmaa ollenkaan, mikä heikentäisi lasten asemaa saada yhdenvertaisesti laadukasta varhaiskasvatusta.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan myös varhaiskasvatuksen henkilöstön täydennyskoulutustietojen tallentamisvelvoitteen poistamista kansallisesta tietovarannosta. Tallentamisvelvoitteella on tavoiteltu yhtenäistä tietopohjaa täydennyskoulutuksen tilasta. Yhtenäisen tietopohjan kautta voimme ymmärtää osaamistarpeita ja kohdistaa resursseja tehokkaasti. Hallituksen esityksessä todetaan, että tarvittaessa tietoja voitaisiin kerätä erillistiedonkeruulla. Tällaisella erillistiedonkeruulla kuitenkin tuskin päästään samanlaiseen kattavuuteen, ja ne vaativat aikaa ja resursseja sekä tiedon kerääjiltä että sitä toimitavilta varhaiskasvatuksen tuottajilta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2024 vp

Tällä hetkellä varhaiskasvatuksen henkilöstön täydennyskoulutus on hajanaista, ja tiedonkeruu on ollut tärkeä ja keskeinen tapa kartoittaa tilannetta ja kehittämisen tarpeita. Raportointivelvoitteen poistaminen saattaa lisätä eriarvoisuutta henkilöstön osaamisen kehittämisessä, sillä emme enää pysty seuraamaan täydennyskoulutuksen toteutumista yhtä kattavasti. Ilman yhtenäistä tietopohjaa saattaa muodostua alueellisia eroja, jotka heikentävät koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista. Meillä on tällä hetkellä kansallisesti kovaa pulaa varhaiskasvatuksen osaajista, erityisesti lastentarhanopettajista. Yhteinen tietopohja ja tiedonkeruu on ollut suurena apuna koulutustarpeen arvioinnissa, ja nyt tilanne tulee heikentymään, mikäli tämä ehdotus hyväksytään.

Varhaiskasvatusta on johdonmukaisesti kehitetty viimeisen kymmenen vuoden aikana tavoitellen parempaa varhaiskasvatuksen laatua ja koulutuksellista tasa-arvoa. Marinin hallituskaudella palautettiin varhaiskasvatukseen pienemmät ryhmäkoot ja täysi oikeus varhaiskasvatukseen, alennettiin varhaiskasvatuksen maksuja ja säädettiin kolmiportainen tuki. Näiden lisäksi säädettiin velvoite tasa-arvosuunnitelmiin ja yhdenvertaisuussuunnitelmien tekoon sekä paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien tekoon. Nämä kaikki ovat olleet tärkeitä askeleita eteenpäin varhaiskasvatuksen laadun nostamisessa. Nyt kun hallituksen poukkoilevan politiikan seurauksena kaksi viimeksi mainittua uudistusta puretaan, merkitsee se takapakkia varhaiskasvatuksen kehittämiseksi. Juuri kun kyseiset suunnitelmat ovat valmistumassa, niitä ei enää tarvitsekaan tehdä. Poukkoilun sijasta tarvittaisiin työrauhaa varhaiskasvatuksen ammattilaisille. Laadukkaalla varhaiskasvatuksella tuemme koulutuksellista tasa-arvoa, pystymme tehokkaasti parantamaan lasten oppimismahdollisuuksia ja ehkäisemme mahdollista syrjäytymistä.

Onkin tärkeää, että me täällä eduskunnassa huolehdimme siitä, että varhaiskasvatuksen arvostus ja laatu säilyvät ja vahvistuvat. Velvoite laatia paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on ollut keskeinen osa tätä kehitystä. Lapsillemme kuuluu yhdenvertainen oikeus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen, ja tämä oikeus ansaitsee tulla turvatuksi jatkossakin. Näin ollen esitän, että lakiesitys hylätään vastalauseen mukaisesti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

19.12 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Paikallisesti laadittava varhaiskasvatussuunnitelma on tärkeä osa varhaiskasvatuksen opetussuunnitelman kokonaisuutta, jolla tuetaan toiminnan yhdenvertaista, tavoitteellista ja suunnitelmallista toteuttamista. Paikallisella opetussuunnitelmalla huolehditaan siitä, että varhaiskasvatuksen kansalliset tavoitteet ja niitä täydentävät paikalliset erityispiirteet ja tarpeet konkretisoituvat päivittäisen toiminnan tasolla. Parhaimmillaan suunnitelman laadinta on yhteisöllisen oppimisen prosessi, jonka avulla varhaiskasvatusta kehitetään ja tavoitteita päivitetään säännöllisesti ja jatkuvasti etenevällä syklillä. Suunnitelmat tukevat varhaiskasvatuksen henkilöstön pedagogista toimintaa, heidän ammatillista kehittymistään, juuri kyseisessä toimintaympäristössä.

Arvoisa puhemies! Laadun hallinnan kannalta tämä suunnitelma on keskeinen väline, aivan kuten peruskoulutuksen opetussuunnitelman kokonaisuus on peruskouluille. Ihmettelen, miksi varhaiskasvatusta halutaan tässä kohtaa depriorisoida, miksi se jätetään perusopetusta heikompaan asemaan suunnitelmien osalta.

Arvoisa puhemies! Yksikään sivistysvaliokunnalle asiasta lausunut taho ei kannattanut tätä lakiesitystä, ei edes Kuntaliitto, joka yleisesti on norminpurkua toivonut ja usein niitä ehdotuksia tehnyt, ei myöskään Sivista. Kunnat totesivat hyvin yksikantaan, että poistuu

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2024 vp

normi tai ei, he joutuvat suunnittelua kuitenkin tekemään, eli tämä näyttyy koulutusleikkauksena siinä mielessä.

Tämä esitys sisältää lisäksi raportointivelvoitteen supistamisen. Raportointivelvoitteen tarkoituksena on ollut osaltaan vahvistaa varhaiskasvatuksen henkilöstön ammatillista kehittymistä koskevaa tietopohjaa. Samaan aikaan raportointivelvoitteen tavoitteena on ollut lisätä läpinäkyvyyttä ja vahvistaa jokaisen varhaiskasvatuksen ammattilaisen oikeutta oman osaamisensa kehittämiseen ja jatkuvaan oppimiseen. Täydennyskoulutuksen leikkaukset, jotka hallitus tekee nyt samaan aikaan, eivät ollenkaan helpota sitä, että osaamisen kehittäminen julkisella sektorilla ja kasvatusalalla vahvistuisi, enkä ymmärrä sitä, että raportointia vähentämällä ongelma tulisi ratkaistua. Se ehkä ainoastaan häviää enemmän piiloon ja pois näkyvistä.

On aivan ymmärrettävää, että norminpurkuesityksiä osittain toivotaan, mutta kun niitä on tullut valiokuntakäsittelyyn, niin käy aika selväksi, miten meillä isojen kasvukaupunkien tarpeet suunnittelulle ovat aivan erilaiset kuin pienenevien kuntien. Tätä soisi hallituksen ehkä pohtivan pidemmälle, miten tämmöistä eriytyvää lainsäädäntöä tarpeiden mukaan voitaisiin tehdä, mutta tätä esitystä ei todellakaan kannattanut yksikään edes pienistä kunnista.

Lainsäädännöllisten uudistusten tavoitteena on ollut nostaa palvelun laatua, tässä tapauksessa varhaiskasvatuksen laatua, vahvistaa lapsen edun ensisijaisuuden toteutumista ja lisätä koulutuksellista tasa-arvoa. Tämä esitys sotii kaikkia näitä tavoitteita vastaan, ja siksi kannatan edustaja Elorannan hylkäsesitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

19.16 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Tässä on erittäin hyvin tuotu esille edellä, kuinka ongelmallinen tämä esitys on. Tätähän on yritetty nimenomaan norminpurun nimissä oikeuttaa.

Mutta itse mietin nyt näiden hyvien puheiden lisäksi, mitä täällä on tästä esitetty, että se tosiasia on se, että kun halutaan nostaa varhaiskasvatuksen osallistumisastetta varsinkin niiden vanhempien lasten osalta, joiden lapset ovat pitkään kotihoidossa, niin yksi syy, miksi varhaiskasvatukseen ei välttämättä haluta lasta laittaa, on se, että sen laatuun ei luoteta. Tässä nyt nimenomaan sitten puretaan varhaiskasvatuksen laadun edellytyksiä ja sen laadun kehittämisen edellytyksiä. Mutta nimenomaan säästö tästä on lähes olematon, ja tämä nimenomaan estää sen, että varhaiskasvatuksen laatua pystyttäisiin pitkällä tähtäimellä kehittämään.

Olen iloinen siitä, että oma kotikaupunkini Helsinki on päättänyt tästä hallituksen esityksestä huolimatta pitäytyä kiinni näissä paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa. Toivon, että näin tehdään myös ympäri Suomen, koska siinä työssä ollaan jo pitkällä, niin kuin edustaja Eloranta tässä edellä hyvin sanoi. Mutta tosiaan tämä kuuluu listaan hallituksen esityksiä, missä ei ole yksinkertaisesti mitään järkeä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rostila.

19.17 Onni Rostila ps: Arvoisa rouva puhemies! Mitä tulee tähän norminpurkuun ja, sanoisin, turhan sääntelyn purkamiseen, niin tässä on aika hyvä esimerkki siitä, kuinka edellisellä hallituskaudella, kun velkavuori kasvoi silmissä, kaikenlaisia lillukanvarsia oli silti

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2024 vp

varaa säätää meidän julkiseen hallintoon. Ihmettelen kyllä, että mitään konkretiaa näissä edellä kuulluissa puheenvuoroissakaan ei kuultu siitä, miten tällainen paikallisesti siis jokaisessa varhaiskasvatustyksikössä [Inka Hopsu: Kunnassa, ne on kunnan!] tehtävä yhdenvertaisuus- tai tasa-arvosuunnitelma vaikuttaa siihen lasten saamaan varhaiskasvatuksen laatuun. Minulla on itselläni kaksi lasta varhaiskasvatuksessa, ja olen ainoastaan tyytyväinen siitä, että siellä ei käytetä arvokasta työaikaa tällaisten jopa — tohdinko sanoa — politisoituneitten ajatusten ja yhdenvertaisuussuunnitelmien vatvomiseen.

Mutta mielestäni on myös todella omituinen ja huolestuttava ajatus se, että jotenkin uskotaan siihen, että tällaisella keskusjohtoisella mikromanageerauksella ja sanamagialla jostain yhdenvertaisuudesta olisi mitään käytännön merkitystä. Meillä on isoja ongelmia varhaiskasvatuksessa. Tämä ei todellakaan ole yksi niistä. [Inka Hopsu: Se on seuraava asia! — Veronika Honkasalo: Se on seuraava asia, tämä on eri asia!]

Mutta palaan siihen, että jostakin sääntelystä täytyy olla valmiita luopumaan. Se, että tarraudutaan kiinni tällä tavalla pakonomaisesti joka ikiseen pieneenkin lisäykseen, mitä on omalla vahtivuorolla keksitty lisätä julkiselle sektorille, minusta näyttää vain aika surkuhupaisana muutosvastarintana. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eloranta. [Mikrofoni on kiinni] Edustaja, mikrofoni.

19.19 Eeva-Johanna Eloranta sd: Tosiaankin, tämä paikallisesti laadittava varhaiskasvatussuunnitelma on hyvin tärkeä osa varhaiskasvatuksen opetussuunnitelmakokonaisuutta, jolla tuetaan toiminnan yhdenvertaista, tavoitteellista ja suunnitelmallista toteuttamista. Nimenomaan tällä paikallisella opetussuunnitelmalla huolehditaan siitä, että varhaiskasvatuksen kansalliset tavoitteet ja niitä täydentävät paikalliset erityispiirteet ja -tarpeet konkretisoituvat siellä päivittäisen toiminnan tasolla.

On aivan eri asia, jos meillä on varhaiskasvatustyksikkö vaikka jossakin maaseudulla, missä on metsää, luontoa lähellä, kuin jos meillä on Helsingin keskustassa varhaiskasvatustyksikkö. Se vaatii aivan erilaista toteuttamista näillä varhaiskasvatussuunnitelman perusteilla. Ja on myös valtavan tärkeää, että lapset, perheet, vanhemmat ja koko varhaiskasvatustyksikön henkilökunta voidaan ottaa mukaan näiden paikallisten yksikkökohtaisten suunnitelmien tekoon. Elikkä tämä paikallinen suunnitelma on varhaiskasvatuksen toteuttamisen ja järjestäjän laadunhallinnan kannalta aivan keskeinen rakenne, aivan kuten perusopetuksessa opetussuunnitelmakokonaisuus. Ja parhaimmillaan tämä suunnitelman laadinta paikallisesti siellä yksikössä on semmoinen yhteisöllinen oppimisen prosessi, jonka avulla voidaan kehittää sitä varhaiskasvatusta ja tavoitteita juuri siellä tietyssä yksikössä, missä se varhaiskasvatus tapahtuu. Tämä on oikeasti hyvin tärkeä asia.

Niin kuin täällä joku edustajakollegoista totesi, niin kukaan sivistysvaliokunnassa kuultavana ollut taho ei ollut sitä mieltä, että tämän poistaminen on hyvä asia — ei edes se Kuntaliitto.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

19.21 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Välillä on surullista täällä salissa, miten ohuella tietopohjalla ja myös semmoisella välinpitämättömyydellä voi pitää todella

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2024 vp

asenteellisia puheenvuoroja, vaikka edustaja ei edes ymmärrä, että puhuu väärästä asiakohdasta.

Nämä paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat nimenomaan sellaisia, niin kuin on tullut tässä keskustelussa esille, että valiokunnan asiantuntijat vastustavat tätä esitystä, mutta myös julkisuudessa varhaiskasvatusalan ammattilaiset ja työntekijät itse ovat näitä suunnitelmia nimenomaan todella tiukasti puolustaneet. Tällaiset kyseenalaistavat puheenvuorot ovat nimenomaan niitten ammattilaisten ja sen ammatillisuuden ja sen työn todella merkittävää vähättelyä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

19.22 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Tässä tosiaan on kyse paikallisista suunnitelmista, seuraavassa esityskohdassa yksikkökohtaisista suunnitelmista, mutta senkin osalta voi hyvin pohtia, että jos espoolaisessa päiväkodissa on 150 lasta, niin se vastaa sitä määrää, mikä pienessä kunnassa saattaa olla lapsia yhteensä, eli kyllä niitä yksikkökohtaisia suunnitelmia kannattaa tehdä.

Tämä esitys koski näitä paikallisia suunnitelmia, pedagogisia suunnitelmia, ja vastaa hyvin paljon sitä opetussuunnitelmatyötä, mitä peruskoulujen osalta tehdään. Meillä on pitkään ollut se suunta, että me halutaan tätä pedagogista painotusta myös varhaiskasvatuksessa vahvistaa. Päiväkoti ei ole lasten säilytyspaikka, vaan siellä on vahvaa pedagogista toimintaa, ja sitä kyllä täytyy suunnitella kunnan tasolla ja toki myös siellä yksikötasolla.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.